

Zo'n driehonderd veteranen verzorgen elk jaar ruim 1500 gastlessen op basisscholen en in het voortgezet onderwijs. 'Je weet pas wat je mist, als je het niet meer hebt.'

Tekst Iris Koomen Fotografie Lars van den Brink

Rob van Beek

**'Koester je
vrijheid!'**

H

Het Spinoza Lyceum in Amsterdam-Zuid, 10 uur op een woensdagmorgen in oktober. Havoklas 2ha3, een groep van 29 leerlingen van 13 en 14 jaar, heeft zich samen met drie docenten in lokaal L011 verzameld om van Rob van Beek te horen hoe het is om op vredesmissie te zijn, wat oorlog eigenlijk is en waarom er oorlogen worden gevoerd in de wereld. Alle tafels zijn tegen de muren geschoven en een deel van de leerlingen zit boven op die tafels. De rest zit in het midden. Het lokaal is klein voor de grote groep, maar het gaat net.

Vrijwillig

Rob vindt het prettig om geen tafels tussen hem en de leerlingen in te hebben, vertelt hij terwijl we even in de lerarenkamer wachten tot de leerlingen klaar zijn met het voorbereiden van hun vragen. ‘Openheid, geen obstakels,

vind ik het prettigst. Waarom ik aan Veteraan in de Klas meedoe? Iets doen voor een ander, voor de maatschappij, vind ik belangrijk’, legt hij uit. ‘Daarom heb ik me tijdens mijn dienstplicht ook vrijwillig aangemeld om naar Zuid-Libanon te gaan. Geen idee waar ik aan begon natuurlijk. Ik was 20. Na mijn dienstplicht ben ik het burgerleven ingegaan. Ik verzorg nu zo’n 35 gastlessen per jaar, soms meerdere op een dag op dezelfde school. Op basisscholen zit er vaak veel beweging in de klas. Daar willen ze natuurlijk allemaal het kogelwerende vest passen. Dat weegt vijftien kilo hè, sommige van die kleintjes vallen bijna om als ze het aankrijgen! Lesgeven kost best wat energie, maar meestal kom ik moe en tegelijk positief opgeladen uit een klas.’

Als we naar het lokaal gaan, trekt Rob zijn colbert aan. De revers zijn bespeld met het Draaginsigne Veteranen, een witte anjer, een Nederlandse herinneringsmedaille, een VN-medaille en het

‘Iets doen voor de maatschappij, vind ik belangrijk’

draaginsigne van de Nobelprijs voor de Vrede. Dat laatste is onder meer toegekend aan UNIFIL, de vredesmacht in Libanon waarvan Rob deel uitmaakte. De klas is rumoerig, maar Rob begint onverstoord met zijn les, erop vertrouwend dat hij met zijn presentatie de aandacht van de leerlingen vanzelf vangt. Een ‘shhhh’ van een van de docenten maant de klas tot stilte.

Fotocollage

Wat is een veteraan, wie kent er eentje, wat is oorlog, wat zijn redenen om oorlog te voeren, hoeveel oorlogen hebben we tot nu toe gehad, noem er eens een paar? Tijdens zijn les stelt Rob veel vragen aan de leerlingen. ‘Mijn opa is veteraan. Hij moest de koningin beschermen tijdens de Tweede Wereldoorlog’, vertelt een jongen. ‘Eerste Wereldoorlog!’ klinkt het uit de klas, als Rob naar oorlogen vraagt. Al snel klinken ook de Tweede Wereldoorlog en het gewapende conflict tussen Ierland en Engeland. ‘De Koude Oorlog!’ roept iemand. ‘Da’s een mooie. Dat was eigenlijk geen echte oorlog, maar een gewapende vrede’, legt Rob uit. ‘Weten jullie wie dit allemaal zijn?’ vraagt hij bij een collage van foto’s uit de Tweede Wereldoorlog. ‘Stalin!’ roept een jongen achter in de klas. Hij doelt op de man naast Adolf Hitler. Iemand anders weet dat dat Anton Mussert is. ‘Ja, heel goed, je weet het well’, moedigt een van de docenten aan.

Veteraan in de Klas

Veteranen bezoeken scholen en gaan in gesprek met leerlingen over hun uitzending. Deze gastlessen zijn een goed voorbeeld van levend en bevraagbaar onderwijs. De kracht zit in de persoonlijke verhalen over militaire ervaringen en de gevolgen daarvan. Gastsprekers van het Veteraneninstituut verzorgden vorig schooljaar ruim 1581 gastlessen, waarmee meer dan 50.000 leerlingen werden bereikt.

Tijdens zijn presentatie van anderhalf uur staat Rob stil bij oorlog, vrede, vrijheid, zijn deelname aan de UNIFIL-vredesmissie in Zuid-Libanon en de militaire training die daaraan voorafging. Hij vertelt over het gebrek aan privacy en hoe hij contact onderhield met zijn familie. ‘We stuurden brieven, die waren een paar weken onderweg. Op duizend man was er één satelliettelefoon. Poepen deden we in een gat in de grond, en eens in de zoveel tijd staken we de inhoud van dat gat in de brand.’ De klas huivert. ‘Douchen deden we alleen als er genoeg water was, en soms hadden we dat dus een week niet. Maar als je allemáál een week niet doucht, ruik je elkaar niet. Probeer het maar eens met zijn allen’, grapt hij. Ondertussen stellen de leerlingen vragen. ‘Heb je weleens iemand neergeschoten?’ ‘Gelukkig niet’, zegt Rob, en hij legt uit dat militairen die mensen hebben moeten doodschieten, daar nog jarenlang nachtmerries en psychische problemen van kunnen hebben. ‘Heb je spijt dat je gegaan bent?’ ‘Nee.’ ‘Wat vond je moeder ervan?’ ‘Verschrikkelijk’, zegt Rob. ‘Wat deden jullie nou eigenlijk precies daar?’ ‘Patrouilles lopen en de bevolking helpen, bijvoorbeeld als ze een dokter nodig hadden.’ ‘Bent u een keer terug geweest?’ ‘Nee, maar dat ga ik zeker nog doen.’

Machteloos

‘Wat is je het meest bijgebleven?’, vraagt een van de docenten. Rob valt stil. Hij slikt en krijgt tranen in zijn ogen. ‘Jongens, sorry.’ Hij vertelt over de aanslag die hij meemaakte, vlak bij zijn post. Hoe hij en zijn maten een klap hoorden, hun wapens en EHBO-spullen pakten en ernaartoe snelden. Hoe ze jongens zagen liggen van hun eigen leeftijd, waar ze niks meer voor konden

‘Sinds mijn uitzending waardeer ik zoveel meer wat we hier allemaal hebben’

doen. Hoe machteloos hij zich op dat moment voelde. En hoe het, ook na 37 jaar, nog steeds niet went om zoiets gezien te hebben. De klas is muisstil. ‘Oorlog is een smerig bedrijf, jongens. Sinds mijn uitzending waardeer ik zoveel meer wat we hier allemaal hebben. Gewoon op een schone wc kunnen zitten. Warm water uit de douche. En onze vrijheid. Ik zie de vanzelfsprekendheid waarmee onze welvaart, luxe en vrijheid ervaren worden. We leven in Nederland al 75 jaar in veiligheid en in vrijheid, weet je hoe bijzonder dat is? De meeste mensen in dit land beseffen dat niet. Maar denk maar eens aan je telefoon, die is zo vanzelfsprekend, dat je je niet kunt voorstellen dat je ooit zonder moet doen. Totdat je hem een tijdje moet missen, omdat hij wordt afgepakt of kapot is. Je weet pas wat je mist als het weg is. Koester jullie vrijheid en neem die nooit voor lief.’ ■